

तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद

शासकीय तंत्रनिकेतनच्या बाजूला, उस्मानपुरा

पत्र पेटी क्र -५१६ औरंगाबाद - ४३१ ००५

(०२४०)२३३४२१६, २३३४७६९(O) Fax-२३५६८२०

<http://www.dteau.org> roaurangabad.dte@gmail.com

जा.क्र.विकाओ/मा.अधिकार/२०१७/२०५

दिनांक : 16 JAN 2017

प्रति,
प्राचार्य / संचालक,
सर्व शासकीय / अशासकीय अनुदानित संस्था,
औरंगाबाद विभाग.

विषय : राज्य माहिती आयोगाचा सन २०१५ च्या दहावा वार्षिक अहवालाबाबत
संदर्भ : १. उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे पत्र क्र.रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१८५-१६/आस्था-२,
दिनांक २९.१२.२०१६
२. विशेष कार्य अधिकारी, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र
क्र.१६/आस्था/माहितीचा अ/२०१७/१५ दिनांक ११.०१.२०१६

उपरोक्त विषयास अनुसरून शासनाच्या संदर्भिय पत्रान्वये या विभागाच्या अधिपत्याखालील सर्व संस्थांना कळविण्यात येते की, माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम २५(१) मधील तरतुदीनुसार राज्य माहिती आयोगाकडून सन २०१५ चा दहावा वार्षिक अहवाल विधिमंडळास दिनांक १५.१२.२०१६ रोजी सादर करण्यात आला होता. सन २००६ ते २०१४ या कालावधीतील अहवालात आयोगाने केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी झाली नसल्याचे अहवालात नमुद केले आहे.

सादर अहवालामधील शिफारशी आपल्या संस्था / कार्यालयामधील सर्व जन माहिती अधिकारी आणि प्रथम अपिल अधिकारी यांच्या निदर्शनास आणाव्यात व त्यानुसार यथोचित कार्यवाही करून केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल या कार्यालयास दिनांक १९.०१.२०१७ पर्यंत पाठवावा. जेणेकरून संचालनालयास वेळेत सादर करणे सुलभ होईल. सोबत संदर्भिय पत्राची प्रत जोडून पाठविण्यात येत आहे.

(महेश शिवणकर)

प्र.सहसंचालक,
तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद

प्रत :- १. मा.संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना माहितीस्तव सादर.

२. या कार्यालयाचे प्रोग्रॅमर यांना या कार्यालयाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यासाठी.

तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य

३, महापालिका मार्ग, पत्र पेटी क्रमांक १९६७, मुंबई ४०० ००१.
दूरध्वनी - २२६२०६०१, २२६९०६०२, २२६४११५०/५१, फॅक्स - २२६९२१०२.

तार - EDUTECH E-mail :- desk16.dte@gmail.com Internet :- <http://www.dte.org.in>

क्रमांक : १६/आस्था/माहितीचा अ./२०१७/१५

दिनांक : 11 JAN 2017

प्रति,

१) सहसंचालक,
तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय,
मुंबई / पुणे / नाशिक / औरंगाबाद / अमरावती / नागपूर.

२) सचिव,
महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई.

विषय : राज्य माहिती आयोगाचा सन २०१५ च्या दहावा वार्षिक अहवालाबाबत...

संदर्भ: उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे पत्र क्र. रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१८५-१६/आस्था-२,
दिनांक २९.१२.२०१६.

उपरोक्त विषयास अनुसरून शासनाच्या संदर्भीय पत्रान्वये या संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील सर्व संस्थाना कळविण्यांत येते की, माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम २५(१) मधील तरतूदीनुसार राज्य माहिती आयोगाकडून सन २०१५ चा दहावा वार्षिक अहवाल विधिमंडळास दिनांक १५.१२.२०१६ रोजी सादर करण्यात आला होता. सन २००६ ते २०१४ या कालावधीतील अहवालात आयोगाने केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी झाली नसल्याचे अहवालात नमुद केले आहे.

सादर अहवालामधील शिफारशी आपल्या अधिपत्याखालील संस्था / कार्यालयामधील सर्व जन माहिती अधिकारी आणि प्रथम अपिल अधिकारी यांच्या निदर्शनास आणव्यात व त्यानुसार यथोचित कार्यवाही करून केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल या संचालनालयास दिनांक २०.१.२०१७ पर्यंत पाठवावा जेणेकरून शासनास वेळेत सादर करणे सुलभ होईल. सोबत संदर्भीय पत्राची प्रत जोडून पाठविण्यांत येत आहे.

(ए.सी. अत्तार)

विशेष कार्य अधिकारी,

तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

प्रत :-

- १) रा. वि. जाधव, कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-३२ यांना माहितीसाठी.
- २) सर्व कार्यासन, मुख्य कार्यालय, मुंबई यांना आवश्यक कार्यवाहीसाठी सादर.

महाराष्ट्र शासन

दूरध्वनी क्र.०२२ २२८५५७६६

क्र. : रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१८५-१६/आस्था-२
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
४३१ (विस्तार), ४ था मजला,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : २९.१२.२०१६

प्रति,

संचालक (उच्चशिक्षण / तंत्रशिक्षण / कला / ग्रंथालय), महाराष्ट्र राज्य,
कुलगुरु, सर्व अकृषिक विद्यापीठ, महाराष्ट्र राज्य,
प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा उपसचिव (महाविद्यालयीन शिक्षण / विद्यापीठ शिक्षण
/ तंत्रशिक्षण / कला / ग्रंथालये) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

विषय : राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१५ च्या दहावा वार्षिक अहवालाबाबत...

संदर्भ : सामान्य प्रशासन विभागाचे क्र.रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१७८/सहा, दिनांक
२९.१२.२०१६ रोजीचे पत्र.

महोदय/महोदया,

सामान्य प्रशासन विभागाचे क्र.रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१७८/सहा, दिनांक २९.१२.२०१६
रोजीचे पत्र सोबत जोडले आहे.

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम २५(१) मधील तरतूदीनुसार राज्य
माहिती आयोगाकडून प्राप्त झालेला राज्य माहिती आयोगाचा सन २०१५ चा दहावा वार्षिक
अहवाल विधिमंडळास दि.१५.१२.२०१६ रोजी सादर करण्यात आला आहे. सन २००६ ते २०१४
या कालावधीतील अहवालात आयोगाने केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी झाली नसल्याचे
अहवालात नमुद केले आहे.

तरी या शिफारशी आपल्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयातील / सर्व सार्वजनिक
प्राधिकरणांतील सर्व जन माहिती अधिकारी, प्रथम अपिलीय अधिकारी यांच्या निदर्शनास
आणाव्यात व त्यानुसार यथोचित कार्यवाही करून अनुपालन अहवाल शासनास सादर करावा,
ही विनंती.

सहपत्र :- वरील प्रमाणे.

(रा.वि.जाधव)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

महाराष्ट्र शासन

तातडीचे

दूरध्वनी क्रमांक - ०२२-२२०४९५४३

क्रमांक - रामाआ २०१६/प्र.क्र. १७८/सहा.

सामान्य प्रशासन विभाग,

१९ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन,

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालयासमोर, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक:- २१.१२.२०१६

प्रति,

उप सचिव,
(माहिती अधिकार समन्वय),
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

22 DEC 2016

उच्च व न्याय विभाग

कार्यांक: २२११५०१२

दिनांक: २२.१२.२०१६

आयक क्र.

विषय - राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१५ च्या दहावा वार्षिक अहवाल.

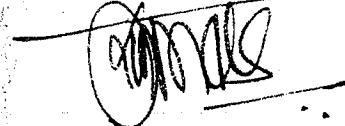
महोदय,

माहिती अधिकार अधिनियम २००५ मधील कलम २५(१) मधील तरतूदीनुसार राज्य माहिती आयोगाकडून प्राप्त झालेला राज्य माहिती आयोगाचा सन २०१५ चा दहावा वार्षिक अहवाल विधिमंडळास दि.१५.१२.२०१६ रोजी सादर करण्यात आला आहे. सदर अहवालाची पुस्तिका माहिती व सी.डी. आवश्यक कार्यवाहीसाठी सोबत पाठविण्यात येत आहे.

२. सन २००६ ते २०१४ या कालावधीतील अहवालात आयोगाने केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी झाली नसल्याचे विषयाधीन अहवालात नमूद केले आहे. या शिफारशी आपल्या अधिपत्याखालील कार्यालयातील/ सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांतील सर्व जन माहिती अधिकारी, प्रथम अपीलीय अधिकारी, यांच्या निदर्शनास आणाव्यात व त्यानुसार यथोचित कार्यवाही करून तत्संदर्भात विभागाचा एकत्रित अनुपालन अहवाल आयोगासह या विभागास पाठविण्याची विनंती करण्यात येत आहे.

सोबत-वरीलप्रमाणे

आपला,

(रा.गा.गायकवाड)

शासनाचे अवर सचिव.

प्रत- कार्या-६ संग्रहार्थ.

२२-१२-१६
२२.१२.१६

प्रकरण क्र. ५

सार्वजनिक प्राधिकरणांकडून माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या
प्रभावी अंमलबजावणीसाठी शासनास केलेल्या शिफारशी

५ यापूर्वीच्या वार्षिक अहवालातील ठळक शिफारशी खालीलप्रमाणे :-

५.१ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००६ च्या अहवालातील शिफारशी-

द्वितीय अपीलाची सुनावणी घेत असताना, राज्य माहिती आयुक्तांच्या निदर्शनास आलेल्या बाबींच्या आधारे राज्य माहिती आयोगाच्या, राज्य विधान मंडळास यापूर्वी सादर केलेल्या विविध वार्षिक अहवालांमध्ये (प्रकरण ५ मध्ये) शासनास शिफारशी केल्या आहेत.

५.२ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००७ च्या अहवालातील शिफारशी-

- १) प्रथम अपीलीय अधिकारी यांनी कारणमिमांसा देऊन निर्णय देण्याबाबत सूचना निर्गमित करणे.
- २) छायांकित प्रती व प्रमाणित प्रती देण्यासंदर्भात स्पष्टीकरणात्मक परिपत्रक काढणे.
- ३) प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करणे.
- ४) प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणाने त्यांच्याकडील जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी यांची माहिती असणारी पुस्तिका प्रसिध्द करण्याबाबत सूचना देणे.
- ५) अभिलेखांच्याची सूची करण्याबाबत निदेश देणे.
- ६) सार्वजनिक प्राधिकरणांकडील योजनांचा तपशील, प्रस्तावित खर्च, अर्थसंकल्पीय तरतूदी, प्रत्यक्ष खर्च याचा अहवाल कलम ४ अन्वये जनतेस सहजतेने उपलब्ध करून देण्याबाबत शासन स्तरावरून आदेश देणे.
- ७) राज्य सरकार तर्फे निधीद्वारे ज्यांना प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्षपणे मोठ्या प्रमाणावर वित्त पुरवठा केला जातो अशा अशासकीय संस्थांची यादी प्रसिध्द करणे.
- ८) कलम २७ प्रमाणे नियम प्रसिध्द करणे.
- ९) तक्रार निर्णयाबाबत नियम तयार करणे.
- १०) आयोगाच्या निर्णयाची तातडीने अंमलबजावणी करण्याबाबत सूचना देणे.

५.३ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००८ च्या अहवालातील शिफारशी

- १) अभिलेखे सूचीबद्ध करणे व संगणकीकरण करण्यायोग्य अभिलेखांचे संगणकीकरण करणे.
- २) नियमांची मानके कार्यालयाच्या दर्शनी भागात लावण्याबाबत.
- ३) अधिनियमाच्या कलम २ (ज) प्रमाणे कोणती माहिती मागता येते व कोणती माहिती मागता येत नाही याचे विश्लेषण प्रसिध्द करणे.
- ४) माहिती मिळण्याकरता प्रसिध्द केलेले अतिरिक्त नियम, मार्गदर्शक तत्त्वे प्रसिध्द करणे.
- ५) आयोगाच्या आदेशाचा अवमान झाल्यास शास्ती होऊ शकते याची स्पष्ट कल्पना देणारे परिपत्रक काढणे.
- ६) योग्य वरिष्ठतेच्या अधिकाऱ्यांची जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्याबाबत शासन आदेश काढणे.
- ७) प्रथम अपीलावरील निर्णय देताना प्रथम अपिलीय अधिकारी यांनी प्रथम अपीलावरील निर्णयात माहिती देण्यास झालेल्या विलंबाबाबत विश्लेषण करण्याचे शासन स्तरावरून आदेश देण्याबाबत.

५.४ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००९ च्या अहवालातील शिफारशी

- १) कलम ४ ची अंमलबजावणी गंभीरपणे करणे.
- २) कलम १९ (१) अन्वये केलेल्या प्रथम अपीलावर कशा प्रकारे निर्णय घ्यावा याबाबत शासनस्तरावर परिपत्रक काढणे.
- ३) वन हक्क व जल स्वराज्य समितीकडील योजनांशी संबंधित माहिती देण्यासाठी ग्राम सेवकांची जन माहिती अधिकारी म्हणून नेमणूक करणे.
- ४) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ च्या तरतूदीचे पालन करण्याबाबत.
- ५) प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून किमान नायब तहसिलदार दर्जाचे अधिकारी नेमण्याबाबत.

- ६) दारिद्र्य रेषेखालील अर्जदारांना जास्तीत जास्त ५० पृष्ठांपर्यंतची माहिती विनामूल्य देण्याबाबत.
७) अनुदानित शाळांतील मुख्याध्यापकांना माहिती अधिकारांतर्गत माहिती देण्याचे निदेश देण्याबाबत.

५.५

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१० च्या अहवालातील शिफारशी -

- १) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९ (३) अन्वये दाखल झालेली द्वितीय अपिले निकाली काढण्यासाठी कार्यपध्दती विहित करणे.
- २) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम ४ (१) (ख) प्रमाणे आणि महाराष्ट्र राज्य शासनाचे परिपत्रक क्रमांक केमाअ २००८/८७०/प्र.क्र.३००/सहा, दिनांक १३/५/२००९ प्रमाणे सार्वजनिक प्राधिकरणांनी करावयाच्या पत्रव्यवहारावर जन माहिती अधिकाऱ्याचा तसेच प्रथम अपिलीय अधिकाऱ्याचा पूर्ण पत्ता (नावासहित), पदनाम, दूरध्वनी क्रमांक, ई मेल आय.डी. इत्यादी बाबी नमूद करण्याबाबत पुन्हा निदर्शनास आणणे.
- ३) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम ७ (१) नुसार ३० दिवसांच्या आत अर्जदारास माहिती उपलब्ध करून दिली नाही तर कलम ७ (६) नुसार अर्जदाराने मागितलेली माहिती मोफत पुरविण्यासंदर्भात कागदपत्रांच्या छायाप्रतींसाठी येणारा खर्च संबंधित जन माहिती अधिकाऱ्यांकडून वसूल करण्याबाबत शासन स्तरावर निर्णय घेणे.
- ४) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९ (१) किंवा १९ (२) अन्वये प्रथम अपिलीय अधिकाऱ्याने अपील मिळाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या आत निकाली न काढल्यास कलम १९ (६) प्रमाणे विलंबाने प्रकरण निकाली काढताना झालेल्या उशिराबाबतची कारणे नमूद करणे, अन्यथा प्रशासकीय कारवाई करणे.
- ५) अर्जदाराने माहिती प्राप्त करण्यासाठी भरलेली रक्कम त्याच कामासाठी कशी वापरता येईल व ती वापरण्यासाठी कोणती कार्यपध्दती कार्यान्वित करता येईल, याचा शासन स्तरावर विचार करणे.
- ६) माहितीच्या अधिकारात अर्जदाराने साक्षांकित अनेक प्रतींची मागणी केल्यास माहिती शुल्काचे दर नव्याने निश्चित करावेत जेणेकरून साक्षांकित प्रतींच्या मोबदल्यात शासनास महसूल उपलब्ध होऊ शकेल.
- ७) केंद्रीय माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ च्या अंमलबजावणीबाबत शासनाचे निर्णय तसेच परिपत्रके ग्राम पातळीपर्यंत पोहोचतील याची खात्री करणे.

५.६

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०११ च्या अहवालातील शिफारशी -

- १) कलम ४ ची अंमलबजावणी गांभीर्याने करणे.
- २) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ नुसार अभिलेख सूचिबद्ध करणे व संगणकीकरण करणे.
- ३) आयोगाच्या आदेशांचे अनुपालन विहित मुदतीत करणे.
- ४) दारिद्र्य रेषेखालील अर्जदारांना किती पृष्ठांपर्यंतची माहिती विनामूल्य पुरवावी याबाबत शासनाने योग्य तो निर्णय घेण्याची आवश्यकता.
- ५) योग्य वरिष्ठतेच्या अधिकाऱ्यांची जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्याबाबत शासन आदेश काढणे.
- ६) प्रथम अपिलावर विहित मुदतीत निर्णय घेणे.

५.७

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१२ च्या अहवालातील शिफारशी :-

- १) शासकीय कामकाजामध्ये सुधारणा व कामाकाजाची माहिती होण्यासाठी सर्व कमेंचा-यांच्या सेवा प्रवेशोत्तर परीक्षा (Departmental Qualification Examination) घेण्यात येतात. या परीक्षांच्या अभ्यासक्रामामध्ये :
 - माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५
 - महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख, २००५
 - महाराष्ट्र शासकीय कामात विलंब करणेस प्रतिबंध करण्याचा अधिनियम, २००५ चे प्रकरण ३
 या विषयांचा समावेश करावा. (कलम २७ (२)(च) नुसार समुचित शासनाला अधिकार)
- २) नागरिकाने माहितीचा अर्ज केल्यास व त्याला माहिती ई-मेल वर हवी असल्यास माहितीच्या प्रती स्कॅन करून माहिती ई-मेल वर देण्याची तरतूद नियमात करण्यात यावी.
 - त्यामुळे वेळ व पैसा वाचेल.
 - कार्यालये ई-गव्हर्नन्सचा वापर करण्यास सुरुवात करतील
 - सद्या बहुतेक कार्यालयात माहिती अधिकार कायद्यांतर्गत माहिती पाठविण्यासाठी पोस्टेजला निधी उपलब्ध नसतो.

- नागरिकाने भरलेले शुल्क लेखाशीर्षावर जमा होते ते काढता येत नाही.
 - त्यामुळे माहिती प्रकट करण्याच्या प्रक्रीयेत अनेक अडचणी जन माहिती अधिका-यांपुढे असतात.
 - केवळ सहजपणे स्कॅन करणे शक्य असलेले, तसेच संगणकावर उपलब्ध असणारी माहिती अशी ई-मेलवर मोफत देण्याची सुरुवात केल्यास माहिती प्रकट करण्याच्या प्रक्रीयेलाही वेग येईल व कार्यालयावरचा ताणही कमी होईल.
- ३) सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांतील प्रथम अपिलीय प्राधिका-यांवर प्रथम अपिलाची सुनावणी योग्य पध्दतीने घेण्याचे बंधन घालून त्यांना सुनावणीची पध्दत, सुनावणीसाठी द्यावयाची सुस्पष्ट नोटीस, सुस्पष्ट आदेश व आदेशाची प्रत नागरिकांस तात्काळ देण्याची पध्दत इ. बाबतीत नियम करून प्रशिक्षणाची सक्ती करणे.
- ४) सर्व प्राधिकरण प्रमुखांना म्हणजेच खाते प्रमुखांना खालील बाबींसाठी जबाबदार ठरवणे व या बाबी त्यांचे वार्षिक गोपनीय अहवाल तसेच Annual Performance Report शी निगडीत करणे.
- ५) माहितीच्या अधिकार अधिनियमातील कलम ४ची अंमलबजावणी
- ६) महाराष्ट्र शासकीय कामात विलंब करण्यास प्रतिबंध करण्याचा अधिनियम, २००५ चे प्रकरण ३ ची (नागरिकांची सनद) अंमलबजावणी.
- ७) सर्व अधिकारी/कर्मचा-यांचे वरील दोन अधिनियम व अभिलेख व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण
- ८) प्रत्येक कार्यालयात अभिलेख कक्ष उभारणे व अभिलेखापाल नेमला नसेल तिथे अभिलेखापाल पदनिर्देशित करण्यास सक्ती करणे.
- ९) वरील तीनही अधिनियमांची अंमलबजावणीच्या प्रत्येक टप्प्यावर विभाग प्रमुख, खाते प्रमुख, प्रादेशिक विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख यांचा क्रियाशील सहभाग असणे आवश्यक आहे.
- १०) अभिलेख व्यवस्थापनाविषयी सर्व कार्यालये व कर्मचा-यांमध्ये अनास्था दिसून येते. त्यामुळे माहिती देताना व तिचा शोध घेताना अडचणी निर्माण होऊन कर्मचा-यांचा वेळ व श्रम माहिती शोधण्यात जातो. हे टाळण्यासाठी प्रत्येक कार्यालयाच्या अभिलेखाची तपासणी (Audit) अभिलेख संचालनालय, मुंबई यांच्या मार्फत करण्यास सक्ती करण्यात यावी.
- ११) माहितीच्या अर्ज व अपिलांबाबत कार्यालयात स्वतंत्र टपाल व्यवस्था करण्याचे सुचविणे
- १२) कलम-४च्या अंमलबजावणीसाठी सर्व कार्यालय प्रमुखांना कलम-४ चे प्रशिक्षण अनिवार्य करावे. सदरचे प्रशिक्षण त्यांनी पूर्ण केल्याचा अहवाल राज्य माहिती आयोगास सादर करण्यास सक्ती करावी.
- १३) कार्यालयास अथवा विभागास माहिती अधिकार अर्जांचे, अपिलांचे व तक्रारींचे प्रमाण जास्त असेल तिथल्या कार्यालयाचे कलम-४ चे त्यांच्या प्रचार व प्रसाराबाबतची तपासणी (Audit) यंत्रणेमार्फत करून त्याचा अहवाल राज्य माहिती आयोगास पाठविण्याची व्यवस्था करण्यात यावी. (कलम-१९ (८)(क)(६) नुसार) माहितीच्या अर्ज व अपिलांबाबत कार्यालयात स्वतंत्र टपाल व्यवस्था करण्याचे सुचविले.
- १४) ब-याचशा सार्वजनिक प्राधिकरणांनी अतिशय कनिष्ठ स्तरावरच्या अधिका-यांना व कर्मचा-यांना जन माहिती अधिकारी तसेच प्रथम अपिलीय अधिकारी नेमलेले असल्याने ज्यांच्याकडे माहिती उपलब्ध आहे त्यांच्याकडून अपेक्षित प्रतिसाद वरिष्ठांकडून त्यांना मिळत नाही. यास्तव, जेष्ठता असलेल्या अधिका-यांना जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून नेमणे योग्य राहिल.
- १५) जन माहिती अधिका-यांचे पद निर्देशन करताना, कार्यालयातील सर्वसाधारणपणे कामाचा पुरेसा अनुभव व दर्जा असणा-या अधिका-यालाच जन माहिती अधिकारी करणे आवश्यक आहे. असे निर्दर्शनास येते की, वरिष्ठ अधिकारी ही जबाबदारी कनिष्ठातले कनिष्ठ अधिकारी/कर्मचारी यांच्यावर ढकलून स्वतः नामानिराळे राहाण्याची प्रवृत्ती वाढत आहे.

५.८

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१३ च्या अहवालातील शिफारशी :-

- १) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम-७ (५) अन्वये दारिद्र्य रेषेखालील व्यक्तींकडून कोणतीही फी आकारण्यात येत नाही. मात्र, आता या प्रकरणांमध्ये ब-याचशा सार्वजनिक प्राधिकरणांना अनेक अडचणी येत आहेत. यास्तव, यापूर्वी जे अर्जदार दारिद्र्य रेषेखाली येत आहेत त्यांना ५० पृष्ठांपर्यंत मोफत माहिती देण्यात यावी व त्यानंतर त्यांचेकडून विहित शुल्क आकारण्यात यावे, अशी शिफारस करण्यात आली होती. या शिफारशीचा पुनरुच्चार करण्यात येत असून शासनाने याबाबत कलम-२७ नुसार आदेश निर्गमित करावेत, अशा सूचना करण्यात येत आहेत.

- २) ज्या प्रकरणामध्ये संबंधित सार्वजनिक प्राधिकरणांनी आयोगाचे आदेशानुसार शास्तीची वसुली केलेली नाही किंवा शिस्तभंगाची कारवाई सुरु केलेली नाही अशा सार्वजनिक प्राधिकरणांविरुद्ध योग्य ती कारवाई शासनाने करावी, अशी शिफारस करण्यात येत आहे.
- ३) नागरिकांनी भरलेले शुल्क लेखाशिर्षाखाली जमा होते व ते काढता येत नसल्याने अनेक सार्वजनिक प्राधिकरणांना मात्र समस्यांना तोंड द्यावे लागते. यावर उपाय म्हणून जिल्हा अधिकारी यांचे स्तरावर एक पी. एल. ए. अकाऊंट उघडून संपूर्ण जिल्ह्यातील जन माहिती अधिकारी यांचे कार्यालयातील अर्जदारांकडून जमा होणारी रक्कम या पी. एल. ए. अकाऊंटमध्ये जमा करावी व यातून जिल्हा अधिकारी यांनी काही विशिष्ट प्रकरणांमध्ये संबंधित सार्वजनिक प्राधिकरणांना निधी वाटप करण्याचे अधिकार देण्यात यावेत.
- ४) ज्या प्रकरणांमध्ये संबंधित सार्वजनिक प्राधिकरणाने माहितीचा अधिकार अधिनियमातील कलम-४(१) (क) व (ख) चे पालन केलेले नाही त्या संबंधित विभागांच्या सचिवांना जबाबदार धरण्यात यावे.
- ५) अलिकडेच महाराष्ट्र राज्यात मोठ्या प्रमाणावर माहिती अधिकार अधिनियमाचे काम करित असलेल्या कार्यकर्त्यांवर हल्ले झाले असून काहींचे खून देखील करण्यात आलेले आहेत, ही बाब अतिशय गंभीर असून आयोगाने शासनाला (मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन) (पोलिस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य) अशा प्रकरणात त्वरीत कार्यवाही करण्याचे व प्रत्येक प्रकरणातील गुणवत्तेनुसार कार्यकर्त्यांना पोलिस संरक्षण देण्याबाबत गांभिर्याने कार्यवाही करणे आवश्यक आहे.
- ६) ज्या सार्वजनिक प्राधिकरणांकडे मोठ्या प्रमाणात माहिती अधिकार अधिनियमाचे अर्ज येतात त्यांच्याबाबत विशेष अधिकारी, कर्मचारी वर्ग नेमून त्यांना योग्य ती साधनसामग्री व कार्यालयीन खर्चाकरिता आकस्मिकता निधी (Contingency Fund) देण्यात यावा.
- ७) आयोगामध्ये १३६ एवढी पदे असून त्यापैकी ४४ पदे रिक्त आहेत. सदर पदे भरण्यासाठी वेळोवेळी शासनाकडे पाठपुरावा करण्यात येत असला तरी अद्यापि पुरेसा कर्मचारी वर्ग दिलेला नाही. शासनाने रिक्त पदे त्वरीत भरावी तसेच माहिती आयुक्तांचे एक पद रिक्त आहे ते त्वरीत भरावे.

५.९ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१४ च्या अहवालातील शिफारशी :-

सन २००६ पासून २०१३ पर्यंतच्या वार्षिक अहवालांत सुमारे ६० शिफारशी आयोगाने केल्या असून या सूचनांच्या अंमलबजावणीबाबत फारशी प्रगती शासनाकडून झालेली नाही. यास्तव, या अहवालात आणखी शिफारशी करण्याची आवश्यकता नाही. आयोग अशी अपेक्षा करित आहे की, वरील सूचनांबाबत योग्य ती कार्यवाही शासनाकडून तातडीने करण्यात येईल.

५.१० राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१५ च्या अहवालातील शिफारशी :-

मागील वर्षाच्या अहवालात नमूद केल्याप्रमाणे चालू वर्षाच्या अहवालात देखील नविन शिफारशी करण्याची आवश्यकता नाही. आयोग अशी अपेक्षा करित आहे की, वरील सूचनांबाबत योग्य ती कार्यवाही शासनाकडून तातडीने करण्यात येईल.

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*